

بسط عدالت یک تکلیف کلان است. تکلیف کلان، تکلیفی است که انجام آن از عهدهٔ یک فرد به تنهایی خارج است و برای تحقق آن به انضمام ارادهٔ جامعه نیاز است؛ بنابراین عدالت فردی مقدمهٔ عدالت اجتماعی است و بدون آن ارزشی نخواهد داشت.

مكلف اند امانت قدرت سیاسی را، که به شکل تکوینی از آن جامعه است، به کسانی بسپرنند که برای این مسئولیت اهلیت دارند. عدل در حکومت آن است که حاکمان پس از به قدرت رسیدن عادلانه حکمرانی کنند، و عدل در مرتبه بعد از حکومت این است که پس از تشکیل حکومت عدل و عدل ورزی حاکمان، جامعه نسبت به حاکمان و فرمانروایان عادل، اهل طاعت و نصرت باشد. عدل ورزی در این جامعه بزرگترین آثار مثبت اجتماعی، و ترک آن بدترین و مخربترین مشکلات اجتماعی را سبب می‌شود؛ امیرالمؤمنین (ع) در بیان نتایج اجتماعی عدالت سیاسی می‌فرماید: «زمانی که رعیت حق خود را نسبت به والی بگذارد و والی نیز حق خود را نسبت به رعیت ادا کند، حق در میان آن‌ها عزت یابد و پایه‌های دینشان استواری گیرد و نشانه‌های عدالت برپا گردد و سنت‌ها در مسیر خود افتد و اجرا شود و در پی آن روزگار به صلاح آید و امید به بقای دولت قوت گیرد و طمع دشمنان به یأس تبدیل شود. اگر رعیت بر والی خود چیره شود یا والی بر رعیت ستم روا دارد، در این هنگام، میان آن‌ها اختلاف کلمه افتد و نشانه‌های جور پدیدار آید و تباه‌کاری در دین بسیار شود و عمل به سنت‌ها متروک ماند و به هوا و هوس کارکنند و احکام اجرا نگردد و دردها و بیماری‌های مردم افزون شود. و کسی از پایمال شدن حق بزرگ و رواج امور باطل بیمی به دل راه ندهد. در این هنگام نیکان به خواری افتند و بدان عزت یابند و بازخواست‌های خداوند از بندگان بسیار گردد».^{۱۹}

بوتری عدالت

متأسفانه امروزه از روی جهل یا عناد تصاویر ناقص و معیوبی از اسلام از طریق برخی به ظاهر طرفداران اسلام نشان داده می‌شود، یکی از این تصاویر، معیوب نشان دادن اسلام به عنوان یک دین صرفاً رحمانی است، به گونه‌ای که احکام سختگیرانهٔ اسلام در عرصهٔ اجتماعی همچون قصاص و حدود و تعزیرات و امثال آن مورد تردید یا انکار قرار می‌گیرد. این تصویر از اسلام به رغم اینکه قرائتی خلاف واقع است، با رحمانیت اسلام نیز در تنافی است؛ چراکه جعل همین احکام از سوی خداوند متعال از باب رحمت اوست: «سبقت رحمته غضبه»^{۲۰} چنانچه در مورد قصاص می‌بینیم که قرآن تأکید می‌کند «ولکم فی القصاص حیوة»^{۲۱} در قصاص برای شما زندگی است، این ارزش زندگی است که باعث می‌شود مجرمانی که به آن تعرض می‌کنند جریمهٔ سنگین تری داشته باشند! امیرالمؤمنین (ع) که خود جلودار رحمت و مهربانی با ضعیفان و فقیران و یتیمان و آحاد جامعه بودند، چنان در اجرای احکام الهی سختگیری می‌کردند که برخی شکایت او را به پیامبر (ص) می‌بردند و در همین رابطه پیامبر (ص) او را «خشن فی ذات الله»^{۲۲} معرفی می‌فرمایند. علی (ع) در کلامی نغز در تبیین عدالت، عدل را بالاتر از جود می‌داند؛ توضیح